

Леся Панченко

Наталія Радіонова

Добродішність у практиках освітньої життєтворчості

Стаття присвячена визначенню ролі освіти у формуванні культури добродішності. Добродішність, як фундаментальна чеснота людського буття, утворює ціннісно-нормативний каркас смислотворчої життєдіяльності в стилях життя людини, виступає основою «мистецтва жити», як ідеальної моделі, у практиках освітньої життєтворчості. Виходячи з тези, що академічна добродішність, якщо її розуміти в контекстах духовного виробництва, є ключовим показником моральної якості самого суспільства, у статті зроблено наголос на виявленні проявів недобродішності в освітньому середовищі. Звертаючись до опису типових проявів академічної недобродішності, робиться спроба виявити приховані мотиви, які спонукають молодих науковців до плагіату, фальсифікації та фабрикації результатів наукового дослідження. Доведено, що для ефективного подолання проявів недобродішності в практиках освітньої життєтворчості лише посилення регулятивів щодо зовнішнього контролю над дотриманням кодексу добродішності не достатньо. Основний акцент варто зробити на вихованні внутрішньої потреби бути добродішним як у агентів так і адресатів освітньої діяльності. У зв'язку з чим здійснено розгляд досвід самовиховання «шляхетної людини», концептуально визначений і практично здійснений Григорієм Сковородою у практиках власної життєтворчості. Це дозволило уточнити історико-національну специфіку та культурні параметри формування культури добродішності в ретроспективі українського суспільства. Маємо сподівання, що врахування історичного досвіду формування культури добродішності, дозволить не лише виявити патологічні репрезентації «успішного» образу науковця у сучасному академічному просторі, але й розробити дієвий механізм духовного оновлення україн-

ського соціуму. Розширення горизонту даної проблеми потребує акцентування на глобальному розумінні наслідків освітньої доброчесності для іміджу української освіти і науки. Саме тому, у статті обстоюється необхідність здійснення цілеспрямованої гуманітарної політики, направленої на формування культури доброчесності, на всіх рівнях суспільного буття. Обґрунтовується роль освіти як простору життєтворчості, в якому знання мають не лише інструментальну, але й формотворчу функцію.

Ключові слова: освіта, цінності, доброчесність, життєтворчість, духовне оновлення, культура, суспільство.

Вступ

Проблема доброчесності в стилях життя освітян є однією із активно обговорюваних в українському соціумі. Досить часто такі дискусії зводяться виключно до виявлення проявів недоброчесності та їх публічного осуду, що розгортаються за логікою сценарію, в якому можна простежити дзеркальне відображення середньовічного «полювання на відьом». Хоча цей архаїчний вислів у сучасних суспільствах сприймається переважно у негативних конотаціях, варто зазначити, що такі практики є дієвими. За спостереженнями британського історика Рональда Гатона: «полювання на відьом може, принаймні час від часу, виконувати позитивну соціальну функцію. У деяких контекстах воно може посилювати культурні норми, а отже й громадську солідарність, знеохочуючи аномальну або антисоціальну поведінку» [Гаттон 2024: 79]. Варто зазначити, що академічна доброчесність, якщо її розуміти в контекстах духовного виробництва, є ключовим показником моральної якості самого суспільства. Саме тому, громадський осуд є своєрідною формою морально-етичної реакції спільноти на порушення принципів доброчесності: плагіат, фабрикацію результатів наукового дослідження, використання академічного статусу в корисливих цілях. Дійсно, така реакція є необхідною для відновлення аксіологічної архітекτονіки освітнього простору. Однак, громадський контроль, як форма колективної моральної оцінки, є дієвим лише у тому випадку, коли формує запит на саморефлексію, етичну поведінку та внутрішню чесність, сприяє формуванню культури доброчесності. Саме через такі процеси й можливе духовне оновлення суспільства. Проте, в українських реаліях громадський осуд досить часто набуває радикальних маніпулятивних форм інформаційно-психологічного тиску. Як приклад, емоційно-негативні публічні дописи у соціальних мережах, які мають ознаки дискредитації української освітньої системи та підривають авторитет України у сфері освітнього і наукового співробітництва.

Розширення горизонту даної проблеми потребує акцентування на більш глибокому розумінні сутності проблеми, її наслідків та можливих

рішень. Щоб моделювати таку дискусію для початку варто відмовитися від демонстративності емоційно забарвлених звинувачень, переважно спрямованих на масове розповсюдження дезінформаційних наративів і, нарешті, перейти до конструктивного розуміння освіти. Загальновідомо, що роль освіти у життєтворчості людини не зводиться до накопичування знань та професійної підготовки, вона формує етичний, духовний, соціальний досвід, культивує в людині творця власного життя.

На теоретичному рівні поняття життєтворчості з акцентом на його освітньому вимірі розроблялося Віктором Андрущенком, П'єром Адо, Іваном Бехом, Джоном Дьюї, Сергієм Клепко, Ларисою Сохань, Василем Сухомлинським, Паоло Фрейре, Мішелем Фуко та інших. Належне теоретичне і практичне осмислення набула й проблема добродесності в освітньому та академічному просторі. Зокрема серед вітчизняних науковців варто звернути увагу на праці Михайла Бойченка, Ольги Висоцької, Світлани Крилової, Марії Култаєвої, Назіпа Хамітова та інших. Разом з тим, окремі аспекти культури добродесності як вагомого складника життєтворчості залишаються недостатньо дослідженими. Саме тому, виникає потреба у подальшому філософсько-освітньому аналізі добродесності у практиках освітньої життєтворчості особистості.

Добродесність як внутрішній вектор життєтворчості

Славнозвісний вислів Григорія Сковороди «Пізнай себе», який спонукає людину до гармонії з собою і світом, цілком може слугувати основою для практик освітньої життєтворчості. Тут варто зазначити, що важливою умовою освітньої життєтворчості у розумінні Сковороди є наявність розвинутої культури свободи. Його «концепція шляхетної людини» структурно поєднана з настановами християнської етики, прописами кодексу честі та внутрішньою етичною чутливістю, яка формується в процесі набуття життєвого досвіду, виховання, культурного впливу та саморефлексії. Сковорода як ретельний і мудрий дослідник людського життя для завуальованої критики духовних, моральних і суспільних негараздів влучно використовував алегорії, символи, метафори, біблійну образність. Така стратегія з однієї сторони дозволяла йому уникати прямої конфронтації з офіційною владою і духовенством, а з іншої – казати правду так, щоб її могли зрозуміти лише ті, хто мав особливу етичну чутливість. Характерні для творчості і способу життя Сковороди дидактичні техніки «прихованого викриття», герменевтичний прийом «двошаровості» тексту та маска «блаженного мандрівника», розширює простір вільного філософування. Тож, культурний камуфляж у творчості Сковороди не лише стилістичний прийом, а скоріше філософсько-педагогічна техніка шифрування істини, зрозуміти яку міг лише той хто «чудово з

голови до ніг озброєний філософією, цим усеозброєнням» [Сковорода 2011: 1147]. Розуміючи, що «духовна зброя сильніша за тілесну» [Сковорода 2011: 1147], він сам дотримувався філософського способу життя, а також спонукав кожного до духовного шляху, хоча й вважав, що ця справа не кожному під силу. Він писав: «Якщо не народжений? / Не сунься в Науку. / Багато тих, що навечно впали в Муку./ Небагатьох Мати народила для Школи» [Сковорода 2011: 696-697]. Адже освітня життєтворчість для людини без покликання до науки перетворюється, цитуючи Сковороду на «вічну муку».

Крізь призму власної концепції «сродності» Г. Сковорода осмислює проблему справжнього учнівства та вчителювання, як екзистенційно значимі шляхи у освітній життєтворчості людини, доходить висновку, що наука, як і будь-яка діяльність, повинна бути «сродною». Тож, за Сковородою не лише людина обирає професію, але й професія обирає людину. Йдеться не тільки про право на знання, але й про пізнання як добровільний шлях, про визнання права не знати, не вчитися, не брати участі у чужих проектах, тим паче не привласнювати їх. Глибокі міркування Сковороди про екзистенційну нестерпність, викликану несумісністю внутрішнього покликання і зовнішнього примусу, а також наголос на тому, що навіть у межах сродності, шлях пізнання не є легким, фактично випереджають сучасні дискусії етичної екології освіти. Є підстав вважати, що концептуально сформульований Сковородою досвід самовиховання доброчесності як самодидактика шляхетної людини, був певною мірою реалізований в освітніх практиках на Слобожанщині XIX століття [Радіонова 2025]. Згідно з логікою міркувань Григорія Сковороди, філософія, будучи осередком критичного мислення, відіграє ключову роль у пізнанні життєвого потенціалу людини, особливо в умовах соціальної нестабільності та світоглядної невизначеності.

Освітня життєтворчість від формальної дії до смислотворення

Скорочення курсів філософії, логіки, етики та естетики в українських університетах, сприяє порушенню балансу між прагматичним та гуманітарно-екзистенційним вимірами освіти, що в свою чергу спричинює деформації в структурі освітньої життєтворчості, звужуючи простір рефлексивного та ціннісного самовизначення людини. Як наслідок, культурний камуфляж антиподів доброчесності в буттєвих просторах людини (повсякденному, політичному, освітньому, медійному, цифровому, мистецькому, професійному та ін.). Зокрема, в сучасному академічному середовищі зустрічаються випадки, коли освітня життєтворчість науковця породжує практики культурного камуфлювання недоброчесності. Ці практики мають формально прийнятний вигляд, саме тому

їх складно виявити, але вони підривають саму суть науки як творчого, етичного та інтелектуального процесу. Такі практики квазіжиттєтворчості створюють ілюзію успішності, стають нормою самореалізації у світі науки. При цьому символічна наукова активність самим таким науковцем сприймається як реальна наукова праця, а номінальна присутність в науці проявляється в особливо витончених, легітимованих формах, які й визначають життєву траєкторію.

Зауважимо, що патологічні репрезентації «успішного» образу науковця, частково розглянуто на прикладі академічного стажування [Култаєва 2023]. Серед основних чинників, які змінюють рольову реальність академічної науки, яка набуває все більшого розширення за рахунок академічної мобільності, Марія Култаєва визначає різні зміни мотивації та її відповідності логіці підприємства, це в свою чергу спричинює формування в межах академічної спільноти нового постіндустріального образу науковця – homo oeconomicus, який витісняє сталий образ homo academicus, що традиційно поєднував в собі місію Вченого та Учителя [Kultaieva, & Grygorova 2023: 14].

На це варто звернути увагу, адже мова йде не про поодинокі випадки, а про набуття динаміки цієї тенденції в освітньому середовищі, яка за певних обставин спричинює руйнацію семантики ідеї академічної спільноти в сучасних соціумах. Найбільш насторожує те, що переструктурування освітнього простору відбувається в опціях прекарної онтології. Саме тому, доцільним є здійснення розрізнення утопічних смислів і конструктивного потенціалу академічної добродесності в освітній життєтворчості особистості. Подібне зміщення акцентів розширює горизонт розуміння проблеми до традиційної опозиції у розрізненні споживацької та екзистенційної парадигми людського буття – «мати чи бути», філософське походження якої передусім асоціюється з Еріхом Фромом [Фром 2014]. Концептуальна рамка двох способів існування сучасної людини, окреслена Фромом як «принцип володіння» і «принцип буття» в освітньому просторі породжує напругу між сприйняттям освіти як засобу соціального пристосування і освітою як простором життєтворчості. «Принцип володіння» перетворює знання на товар, що не тільки засвоюється особистістю з метою набуття соціального капіталу, академічного статусу чи професійної переваги, але й виставляється на продаж, породжуючи корупційні схеми в освітньому середовищі. Безперечно, ця проблема сягає більш глибоких пластів історичного і соціального буття людини. Головне питання, яке ставив перед собою Дідро, відстоюючи абсолютне право автора на власний твір, це наскільки люди розуміють різницю між продажем речей та продажем витворів духу [Енаф 2019: 380-381]. Інакшими словами кажучи, доти поки у свідомості освітян, як агентів так і адресатів освітнього процесу, існує різниця між поняттями

«досягти успіху» та принести «суспільну користь» педагогічний девіз навчання: плекати духовно зрілу і інтелектуально та морально розвинуту особистість залишитися утопією гуманістичної освітньої традиції. Як наслідок, домінування споживацьких життєвих стратегій серед української молоді.

Саме така життєва стратегія спричинює формалізовану успішність орієнтовану на зовнішній/кількісний результат. Не в останню чергу інструментальне відношення до освіти в українському академічному просторі викликане жорсткими умовами оцінювання, орієнтованими переважно на кількісні показники успішності (рейтингова система, публікаційна активність, індекс цитування, нормативно обмежений термін підготовки дисертаційної праці тощо), що спокушає, скажімо молодих науковців, вдаватися до фальсифікацій, фальшувань, плагіату, що зводить нанівець саму ідею «принципу буття» в освітній життєтворчості майбутніх науковців. У свій час, але безумовно, й для нашої доби Френсіс Бекон окреслив ключові контури образу людини так чи інакше причетної до науки: «Хитруни зневажають науку, простаки їй дивуються, а мудрі люди користають з неї; бо сама наука не вчить, як з неї користати; це вже вища мудрість, яка виходить за межі науки і здобувається спостереженням» [Бекон 2024: 219].

Крім всього іншого, в освітньому просторі почасти зберігаються відголоски тоталітарного минулого, коли інознання/інакомислення було не припустимим, знання виявлялося небезпечним, а освіта перебувала під тотальною вартою держави. Останнім часом в українському освітньому середовищі відбувається посилення бюрократизації та формалізації навчального процесу і науково-дослідної роботи, як наслідок – звуження академічної свободи та посилення зовнішнього контролю над університетами.

Отже, коли ми говоримо про формування культури доброчесності, зокрема академічної, ми маємо усвідомити ті філософські сентенції, які змусять нас подивитися на себе ніби через моральне дзеркало. Таке завдання цілком корелюється з пошуком відповіді на питання узагальнене Назіпом Хамітовим – наскільки людській природі органічна академічна доброчесність ...чи вона існує, доки здійснюється зовнішній контроль [Хамітов 2023: 29-30]. Для глибшого розуміння суті проблеми наведемо вислів Бекона: «Людина не дбає про своє добре ім'я, якщо вплутується в якусь справу, де вона могла би зазнати більше ганьби у разі провалу, ніж почестей у разі успішного її завершення» [Бекон 2024: 350].

Доброчесність є результатом свідомого вибору людини, дороговказом до морального самовдосконалення, фундаментальною цінністю етики об'єктивізму (Айн Ренд). Тож, доброчесність, у тому числі й академічна, не може бути предметом домовленості, шантажу, торгівлі, зма-

гань у марнославстві, також вона не може бути засобом та шляхом до влади [Бойченко 2019: 102].

Розвиваючи окреслену тезу, варто звернути увагу на попереднє слово Олександра Саврука до праці Володимира Моренця «Про людське в Людині». Він пише: «подавати/трактувати історію, філософію, літературу має право особистість певного калібру. Недостатньо бути харизматичним і велеловним, недостатньо посылатись на безкінечні джерела, недостатньо кидати на когось спичаки з оцінками, що часто зрештою показують як далеко оповідач/ка знаходиться від розуміння суті речей... І дай Бог, щоб не було інколи й свідомої гри на користь ворога» [Саврук 2024: 17-18]. Схожого висновку дотримується Михайло Бойченко, наголошуючи на тому, що варто «слідувати академічному патріотизму, який є єдиним надійним шляхом до цінностей усього людства: адже ніхто не народжується поза нацією і без Батьківщини, а людству кожен з нас дарує те, що дала можливість нам досягнути наша Батьківщина і що було би справедливим робити передусім саме заради неї» [Бойченко 2025: 9].

Такі модуляції можливі за умови структурної єдності як самої наукової спільноти так й всіх агентів і адресатів освітнього простору, інакше зростає ймовірність не втриматися від спокуси проектування образу «науковця назовні», так званого «гламурного інтелектуала» [Крилова 2023]. Адже, можна досягати своєї мети, перебуваючи в полоні хибних уявлень, які базуються виключно на вдало закамуфльованому зовнішньому образі «успішного» науковця, та/або «нашої не завжди достатньої спроможності відрізнити справжню подію від її симулякра» [Бадью 2019: 204].

Натомість, людина вправі обирати власні дії, цінності та чесноти, адже вона має унікальну здатність – здобувати знання в царині моралі та етики. Саме така життєва траєкторія артикулює гуманістичний сенс освіти як простору свободи, місця для внутрішнього зростання людини, яка вчиться бути (Е. Фром), згідно з твердженням Айн Ренд: «Цінність – це те, що людина прагне надбати та/або утримати; чеснота – дія, завдяки якій людина набуває та утримує цінності» [Ренд 2024: 31].

В просторі освітньої життєтворчості такою чеснотою дії є інтелектуальна добročесність. У загальному сенсі поняття інтелектуальної добročесності, як зазначає Майкл Х'юмер формулює вимогу «мислити раціонально та об'єктивно» [Х'юмер 2024: 48]. В освітній діяльності науковців інтелектуальна добročесність набуває конкретного визначення як форми внутрішньої чесноти так й публічної етики дії. Незважаючи на те, що у сучасних реаліях наукової конкуренції (рейтинги, публікаційний тиск, тиражування зайвої документації тощо) добročесність постає радше викликом чим даністю, саме інтелектуальна добročесність створює моральний ландшафт освітньої життєтворчості. Отже, інтелек-

туальна доброчесність є не стільки нормативною вимогою, скільки моральною настановою у життєвих стратегіях.

Наостанок, повертаючись до вже згадуваного дискурсу етичної екології освіти, варто звернути увагу на працю Лене Рейчел Андерсен [Андерсен 2024], яка в певному сенсі є сучасною освітньою відповіддю на ті питання які ставив Сковорода. Зокрема, ключові концепти – смислотворення та самоавторство як практика формування внутрішньої цілісності, попри віддаленість епох, контекстів і термінології, мають глибоку спільність з філософськими настановами Г. Сковороди, який розумів доброчесне життя, як життя згідно з «внутрішньою природою» та «сродністю».

Висновки

В сучасному українському освітньому просторі, попри декларовану прихильність до принципів академічної доброчесності, існують неодинокі випадки академічної недоброчесної. Такі випадки ставлять під сумнів саму ідею освіти, ідею Університету, як простору формування вільної й відповідальної людини. Між тим, саме через особисту доброчесну дію та відповідальність науковців можливе відновлення довіри до науки та освіти як на національному так і світовому рівні.

Формування культури доброчесності в освітньому середовищі має відбуватися не скільки через адміністративні механізми, скільки через виховання доброчесності як щоденної практики морального і культурного зростання тих, хто своє життя пов'язує з освітою і наукою. Освітня життєтворчість як свідомий вибір життєвої траєкторії, реалізується через інтерпретацію освітнього процесу як власного буттєвого проекту, фундамент якого закладений перетинанням кількох ключових компонентів, які утворюють культурно-ціннісну рамку науковця. Серед них варто визначити ті орієнтири які надають освітній діяльності не лише інтелектуального, а й морального сенсу: екзистенційне покликання до науки і освіти; внутрішня здатність до самоаналізу, сумніву та розуміння меж власного знання; відкритість до змін і розвитку; здатності до опору стандартизації, бюрократизації та втрати смислу; наявність комунікативної компетентності, відкритості до діалогу; активної етичної позиції, здатності до моральної аргументації, мужності діяти відповідально, чесно й самовіддано.

Список використаних джерел:

- Андерсен, Л. (2024). *Зростання людини і суспільства. Нордична концепція більдунгу*. Пер. з англ. О.Олійник, за ред. К. Ясько, Київ: Наш Формат.
- Бадью, А. (2019). *Етика. Нарис про розуміння зла*. Пер. з фр. В. Артюха та А. Рєпи. 2-ге вид., змін. Київ: Комубук.

- Бекон, Ф. (2024). *Есеї про поради, громадські та моральні*. Пер. з англ. І. Карівець та І. Карівець. Львів: Контур.
- Бойченко, М. (2019). Інституційні засади академічної добродесності: філософська та правова концептуалізація. *Філософія освіти*, 24(1), 97-114. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2019-24-1-97-114>
- Бойченко, М. (2025). Добродесність розуму нового просвітництва. *Мультиверсум. Філософський альманах*, 1(181), 9-21. <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2025.1.1.1>
- Гаттон, Р. (2024). *Відьомство: Історія страху з давніх часів дотепер*. Пер. з англ. К. Діса, Київ: Стилер і стилос.
- Енаф, М. (2019). *Ціна істини: дар, гроші, філософія*. Пер з фр. О. Панича, Київ: Дух і літера.
- Крилова, С., & Крилова, В. (2023). Феномен академічної харизми вченого в науці та освіті. *Вища освіта України*, (2), 46-52. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2\(89\).06](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2(89).06)
- Култаєва, М., Панченко, Л. Радіонова, Н. (2024). Академічні спільноти і культура свободи. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*, 24, 42-54. <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-11>
- Радіонова, Н. (2025). Добродесність і її історичні прототипи (на матеріалі духовного виробництва на Слобожанщині ХІХ ст.). *HUMANITIES STUDIES: збірник наукових праць*, (22[99]), 98-103. <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-11>
- Ренд, А. (2024). *Чеснота егоїзму*. Пер з англ. Є. Наумук, Київ: Наш Формат.
- Саврук, О. (2024). Людина в часі. В: Моренець, В. *Про людське в Людині: розмови професора Володимира Моренця з управлінцями в Києво-Могилянській бізнес школі*; упорядник О. Савчук, Харків-Київ: Видавець Олександр Савчук, с. 7-20.
- Сковорода, Г. (2011). *Повна академічна збірка творів / За редакцією проф. Леоніда Ушкалова*. Харків – Едмонтон – Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій.
- Хамітов, Н. (2023). Академічна добродесність як виклик, вимога і воля: контексти філософської антропології, етики й філософії освіти. *Філософія освіти*, 29(2), 27-47.
- Х'юмер, М. (2024). *Знання. Реальність. Цінність*: Вступ до аналітичної філософії майже всіх. Пер. з англ. М.Є. Бистрицького. Київ: Дух і Літера.
- Фром, Е. (2014) *Мати чи бути?* Пер. з англ. Вид. друге. Київ: Український письменник.
- Kultaieva, M., & Grygorova, N. (2023). *On Advantage or Disadvantage of Academic Scholarship for Life*. *Філософія освіти*, 29 (2), С. 8-26. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-2-1>

References:

- Andersen, L. (2024). *Human and societal growth: The Nordic concept of Bildung* (O. Oliinyk, trans.; K. Yasko, ed.). Kyiv: Nash Format. [in Ukrainian].
- Bacon, F. (2024). *Essays on counsel, civil and moral* (I. Karyvets & I. Karyvets, trans.). Lviv: Kontur. [in Ukrainian].
- Badiou, A. (2019). *Ethics: An essay on the understanding of evil* (V. Artiukh & A. Repa, trans.; 2nd rev. ed.). Kyiv: Komubook. [in Ukrainian].
- Boichenko, M. (2019). Institutional foundations of academic integrity: Philosophical and legal conceptualization [in Ukrainian]. *Philosophy of Education*, 24(1), 97-114. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2019-24-1-97-114>

- Boichenko, M. (2025). Integrity of reason in the New Enlightenment [in Ukrainian]. *Multiversum. Philosophical Almanac*, 1(1)(181), 9–21. <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2025.1.1.1>
- Fromm, E. (2014). *To have or to be?* (2nd ed., trans. from English). Kyiv: Ukrainskyi Pysmennyk. [in Ukrainian].
- Hénaff, M. (2019). *The price of truth: Gift, money, philosophy* (O. Panchych, trans.). Kyiv: Dukh i Litera. [in Ukrainian].
- Huemer, M. (2024). *Knowledge. Reality. Value: A mostly common-sense introduction to the philosophy of everything* (M. Bystrystkyi, trans.). Kyiv: Dukh i Litera. [in Ukrainian].
- Hutton, R. (2024). *Witchcraft: A history of fear from ancient times to the present* (K. Dysa, trans.). Kyiv: Styler i Stylos. [in Ukrainian].
- Khamitov, N. (2023). Academic integrity as a challenge, requirement, and will: Contexts of philosophical anthropology, ethics, and philosophy of education [in Ukrainian]. *Philosophy of Education*, 29(2), 27–47.
- Krylova, S., & Krylova, V. (2023). The phenomenon of academic charisma of a scholar in science and education [in Ukrainian]. *Higher Education of Ukraine*, (2), 46–52.
- Kultaieva, M., & Hryhorova, N. (2023). On the advantage or disadvantage of academic scholarship for life. *Philosophy of Education*, 29(2), 8–26. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-2-1>
- Kultaieva, M., Panchenko, L., & Radionova, N. (2024). Academic communities and the culture of freedom [in Ukrainian]. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*, (24), 42–54. <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-11>
- Radionova, N. (2025). Integrity and its historical prototypes (based on the spiritual production in Slobozhanshchyna in the 19th century) [in Ukrainian]. *HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Works*, (22[99]), 98–103. <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-11>
- Rand, A. (2024). *The virtue of selfishness* (Ye. Naumuk, trans.). Kyiv: Nash Format. [in Ukrainian]
- Savruk, O. (2024). Man in Time [in Ukrainian]. In: Morenets, V. *On the human in the Human: Conversations of Professor Volodymyr Morenets with managers at Kyiv-Mohyla Business School* (O. Savchuk, Ed.). Kharkiv–Kyiv: Publisher Oleksandr Savchuk, p. 7–20.
- Skovoroda, H. (2011). *Complete academic collection of works* (L. Ushkalov, Ed.). Kharkiv–Edmonton–Toronto: Maidan; Canadian Institute of Ukrainian Studies Press. [in Ukrainian].

Lesya Panchenko, Nataliia Radionova. Integrity in the practices of educational life-creation

The article is dedicated to elucidating the role of education in shaping a culture of integrity. Integrity, as a fundamental virtue of human existence, constitutes the value-normative framework of meaningful life-activity within various life-styles, serving as the foundation of the “art of living” as an ideal model within the practices of educational life-creation. Based on the thesis that academic integrity – when understood in the context of spiritual production – is a key indicator of the moral quality of society itself, the article emphasizes the identification of manifestations of non-integrity within the educational environment. By addressing typical forms of academic misconduct, the article seeks to uncover the latent motives that drive young scholars toward plagiarism, falsification, and fabrication of research outcomes. It is demonstrated that ef-

fectively countering such manifestations within educational life-creation cannot rely solely on reinforcing external regulatory mechanisms or control over adherence to integrity codes. Instead, the primary focus should be placed on cultivating an internalized imperative to be honest and virtuous—both among agents and recipients of educational activity. In this context, the experience of self-cultivation of the “noble person,” as conceptually defined and practically implemented by Hryhorii Skovoroda in the practices of his own life-creation, is examined. This allows for a more precise delineation of the historical-national specificity and cultural parameters that have shaped the culture of integrity in the retrospective context of Ukrainian society. It is our hope that an attentive engagement with the historical experience of cultivating a culture of integrity will not only reveal the pathological representations of the “successful” scholar figure in the contemporary academic landscape, but also contribute to the development of an effective mechanism for the spiritual renewal of Ukrainian society. Expanding the horizon of this problem requires emphasizing the global implications of educational integrity for the image of Ukrainian education and science. Therefore, the article advocates for the necessity of a deliberate humanitarian policy aimed at fostering a culture of integrity across all levels of societal existence. The role of education is substantiated as a space of life-creation, in which knowledge fulfills not only an instrumental but also a form-generative function.

Keywords: *education, values, integrity, life-creation, spiritual renewal, culture, society.*

Леся Панченко, кандидат філософських наук, професор, вчений секретар Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ, Україна).

E-mail: rada@npu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-8436-1206>

Наталія Радіонова, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (м. Харків, Україна).

E-mail: radionova_natali@i.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7624-5539>

Lesya Panchenko, Ph.D., Professor, Scientific Secretary of the Dragomanov Ukrainian State University (Kyiv, Ukraine).

E-mail: rada@npu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-8436-1206>

Nataliia Radionova, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine).

E-mail: radionova_natali@i.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7624-5539>